

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XXIV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

coëpiscoporum nostrorum partiam illarum effecta, secundum tenorem encyclie à nobis directæ scripta unâ cum subscriptionibus vestris nobismet destinanda concelebrent, confirmantes atque consentientes eis quæ pro orthodoxa fide & destructione hæreticorum vesania nuper exorta à nobis statuta sunt.

CAPVT XXIII.

Synopsis.

I. Hispania iisdem moribus vivebat quibus Gallia. Reges illic convocabant Concilia generalia, eorūque canones confirmabant. Concilium Toletanum tertium convocatum est à Recaredo Rege, qui canones ejus edicto suo confirmavit. Tum temporis Gallia Narbonensis pertinebat ad regnum Hispania. Cinthila Rex confirmavit Concilium Toletanum quintum.

II. Episcopi Hispani distinguebant causas quæ tractanda erant in Concilio generali ab iis quæ pertinebant ad cognitionem Conciliorum provincialium. Probatur ex Concilio Toletano quarto.

III. Concilium Toletanum octavum jubet ne diversitas judiciorum referatur ad Concilium universale Hispaniarum.

I. **V**ERUM ne quis existimet Reges nostros excessisse limites auctoritatis suæ, cum generalia regni Concilia convocabant, eorūque canones confirmabant, adferam exemplum Hispaniarum, in quas eadem praxis introducta est statim atque Recaredus Rex, Gotthicæ stirpis, ejurato Arrianismo, catholicam religionem amplexus est. Is ergo Concilium Toletanum tertium congregavit anno quingentesimo octuagesimo nono, cui interfuerunt Episcopi sex provinciarum Hispaniæ, aut per se, aut per legatos suos, scilicet Toletanæ, Hispalensis, Bracarensis, Emeritensis, Tarraconensis, & Narbonensis, quæ tum pertinebat ad regnum Hispaniæ. Vnde factum ut Concilium illud, irēmque alia generalia, dicatur *Synodus Episcoporum totius Hispaniæ & Galliæ*. Editi sunt in eo Concilio canones **XXIII**. quos edicto suo confirmavit Recaredus, eorūque titulos ei inseruit: *Capitula enim quæ nostris sensibus placita, & disciplina congrua, à presenti conscripta sunt synodo, in omni auctoritate sive Clericorum, sive laicorum, sive quorumcunque omnium observentur & maneant. Infrà: Has omnes constitutiones ecclesiasticas, quas summatim breviterque perstrinximus, sicut plenius in canone continentur, manere perenni stabilitate sancimus. Subscriptio autem ejus ita habet: Flavius Recaredus Rex hanc deliberationem, quam cum sancta definivimus synodo, confirmans sub-*

scripsi. Tum subscribunt Metropolitanis, Episcopi, & absentium Legati, **LXXII**. numero. Concilium porrò Toletanum quintum anno sexcentesimo trigésimo sexto edicto suo confirmavit Rex Cinthila.

II. Exemplo Africae & Galliarum, Hispaniarum Episcopi distinguebant causas quæ tractanda erant in Concilio generali ab iis quæ pertinebant ad cognitionem Conciliorum provincialium. Disertè id docet canon tertius Concilij Toletani quarti à Rege Sisenando convocati anno sexcentesimo trigésimo tertio, cui præfuit Isidorus Hispalensis: *Si causa fidei est, aut qualibet alia Ecclesiæ communis, generalis totius Hispaniæ & Galliæ synodus convocetur. Si verò nec de fide nec de communi utilitate tractabitur, speciale erit Concilium uniuscujusque provincia, ubi Metropolitanus elegerit, peragendum.*

III. In Concilio octavo Toletano habito anno **DCLIII**. jussu Regis Recesvinti, canone **XI**. nova quædam causa referatur Concilio universali, videlicet cum in quæstione quapiam reperitur diversitas judiciorum: *Vt illic de diversitate judiciorum protense lites habeant terminum ubi Spiritus sanctus universalem coadunaverit cœtum.* Dein Concilium jubet ut universi canones horum Conciliorum, *generalia statuta*, inviolabiliter observentur.

CAPVT XXIV.

Synopsis.

I. Ignoratio canonum pessumdedit ecclesiasticam politiam sub fine prima Regum nostrorum dynastie. Inde factum ut nonnulla gentes in limite Rheni ad idolatriam converterentur. Ea de causa missus in Germaniam Bonifacius; quem Gregorius secundus Papa commendavit Karolo Martello. Obvoluta erat in regno Austrasiorum consuetudo celebrandorum Conciliorum.

II. Carlomannus Dux Francorum convocavit Concilium Liptinense; cujus etiam decreta confirmavit. Bonifacius, Missus sancti Petri. Decernit autem Carlomannus juxta sanctorum canones.

III. Pippinus convocavit Synodum Suesionensem; cujus canones editi sunt sub nomine Pippini; quemadmodum Liptinenses sub nomine Carlomanni. Solus Pippinus illic decernit confirmationem canonum, cum consilio ceterorum. De appellationibus tanquam ab abusi. Vox illa *Vel interdum æquivaleat conjuncti* Ev. Setvi Dei, id est, *Abbate*.

IV. Zacharias Papa cuncta confirmavit quæ apud Liptinas & Suesionem acta fuerant. Auctoritatem suam vocat commonitionem, Principum verò, mediationem. Expenduntur verba Zachariæ.

V. Pippinus Rex synodum Vernensem congregavit. Canone quarto precipitur ut bis in anno celebretur synodus; ubicunque Dominus Rex jusserit, in ejus

præsentia. *Prima synodus, regia dicebatur; alia, ecclesiastica. Ad primam conveniebant Episcopi & proceres.*

V I. Convenus mensis Martij revocatus ad Matium in Concilio Compendiensi. Convenus vocabatur Catampus. Emendati annales Francici.

V II. Angli veteres conventus suos mense Maio agi jufferunt. Conventus Francorum interdum vocantur Placitum, Concilium, Conventus, Synodus, & Colloquium. In iis tractabantur causa ecclesiastica & civiles. Conventus Gentiliacensis examinavit questionem de processione Spiritus sancti & de cultu imaginum.

V III. Secundus conventus constabat solum ex Episcopis, Abbatibus, & Presbyteris. Novos canones ut plurimum non condebat. Sed si quos conderet, ij non ante vim legis obtinebant quam editio Principis fuisset confirmati.

I. CONCILIA habita sub secunda Regum nostrorum dynastia abunde probabant auctoritatem regiam pro convocatione Conciliorum, itemque pro confirmatione aut modificatione canonum.

Turbulenta bella quæ post annum sexcentessimum sexagesimum inflammata sunt in regno, tantam confusionem attulerunt in politia Ecclesiæ Gallicanæ ut canones prorsus ignorarentur, eoque pacto, cessatio ab eorum executione aliquatenus excusabatur, ob inscientiam Episcoporum. Hinc factum ut vita hominum non solum paulò solutior esset, sed ad superstitiones etiam inclinaret, nonnullisque in limite Rheni fluminis ad idololatriam converterentur. Gregorius secundus Pontifex Romanus, intelligens sibi ob dignitatem sedis suæ imminere curam universalis Ecclesiæ, Legatum in Germaniam misit Bonifacium, ut illic operam daret conversioni paganorum; eum porrò commendavit Carolo Martello Duci Francorum, qui eum sub sua protectione suscepit anno septingentesimo vigesimo secundo. Optimus ille Episcopus magnos progressus fecit in Germania. Dein Carlomanno Duci Francorum, Caroli Martelli filio, persuasit ut synodum congregaret in regno Austrasiæ, quod Carlomanno evenerat. Obliterata erat in ea regione Conciliorum celebratio, cum nullum illic habitum fuisset elapsis jam sexaginta & eo amplius annis, quòd nimirum nullus illic fuisset Archiepiscopus qui eorum convocationem faceret, episcopatus verò dati essent utendi laicis, aut personis quidem Ecclesiasticis commissi, sed adulteris, & dissolutis; ut ad Zachariam Papam scripsit Bonifacius anno septingentesimo quadagesimo tertio. Respondet Zacharias laudare se desiderium Carlomanni, Legatùmque jubet celebrare synodum: *Præcipimus, inquit, celebrare synodum.*

Tom. II.

II. Existimari posset Bonifacio pontificia præceptione fulso competivisse auctoritatem congregandi Concilij Episcoporum Gallia. Verùm ætatis illius politia aliud obtinebat, quæ nihil de jure Regum detrahi patiebatur in gratiam Ecclesiæ Romanæ; cui satis concedi videbatur, si Legatus Concilium celebraret cum Episcopis. Quapropter Carlomannus, penes quem erat regia auctoritas tempore Childerici Regis, Liptinas evocavit Bonifacium Legatum apostolicæ sedis aliòsque Episcopos & eorum Presbyteros, ut eorum consiliis juvaretur ad restituendam religionem, quæ sub aliis Principibus pessumdada fuerat. *Ego, inquit ille in præfatione Concilij Liptinensis, Carlomannus Dux & Princeps Francorum anno ab Incarnatione Domini DCCXLIII. cum consilio servorum Dei & optimatum meorum, Episcopos qui in regno meo sunt cum Presbyteris ad Concilium & Synodum pro timore Christi congregavi, id est, Bonifacium Archiepiscopum &c. ut mihi consilium dedissent quomodo lex Dei & ecclesiastica religio recuperetur, quæ in diebus præteritorum dissipata corrui. Inutilis autem futura est opera nostra si probare velimus statuta hujus Concilij à Principe confirmata fuisse, cum decretum publicatum sit ejus nomine, de consilio Episcoporum & optimatum. Canon primus illius Concilij ejus est momenti ut nostram quoque curam requirat. Ait quippe Princeps se constituisse Episcopos in civitatibus, eisque præposuisse Bonifacium Archiepiscopum, qui est Missus S. Petri; bona sua Ecclesiis restituisse, suis redditibus privasse, regradasse, & ad pœnitentiam compulisse falsos Presbyteros, Diaconosque, & Clericos dissolutos. Tum clausulam addit quæ regulam probat à nobis propositam quoad convocationem Conciliorum & decretorum confirmationem: *Statuimusque per annos singulos synodum congregari; ut nobis presentibus, canonum decreta & Ecclesiæ jura restantur, & religio Christiana emendetur.* Deinde in quibusdam capitibus nonnulla jubet de obsequio Presbyterorum erga Episcopos in functionibus ecclesiasticis, castigatione Presbyterorum dissolutorum, & quibusdam aliis rebus. Vtitur autem iis verbis quæ Iustinianus frequenter usurpat in Novellis constitutionibus, quæque in usum hodie recepta sunt in Regum nostrorum constitutionibus: *Decernimus juxta sanctorum canones.**

III. Pippinus, frater Carlomanni, Dux & Princeps Francorum, penes quem regia auctoritas erat in regnis Burgundiæ & Neustriæ, synodum anno sequenti DCCXLIV. congregavit in urbe Sueffionensi, ad restituendam disciplinam canonicam in his regio.

K k ij

Gregorij epistola ad Carolam Ducem, & epistola Casali.

Bonif. ep. ad Zach. c. 1.

Zachar. ep. ad Bonif. c. 1.

Can. 1. 4. 51

nibus. Eodem autem jure in hac synodo usus est quo frater ejus in Austrasia usus erat. Præcepit enim ut antiqui canones observarentur; & nonnulla statuta edidit cum consilio Episcoporum & optimatum regni, pro constituendis Episcopis per civitates, & pro reâ gubernatione Clericorum, monachorum, & laicorum. Hi autem canones sub nomine Pippini eduntur, quemadmodum Liptinenses sub nomine Carlomanni. *Propterea nos, inquit Pippinus, unâ cum consensu Episcoporum, sive Sacerdotum, seu servorum Dei, & optimatum meorum consilio, decrevimus ut annis singulis synodum renovare debeamus.* Reliqui autem canones eodem modo concepti sunt: *Constituimus, Statuimus, Diximus.* Quod non ea mente dictum velim ut ea explicatione removere velim Episcopos à conditione canonum, aut eorum auctoritatem imminuere, sed ut ostendam ad Principes pertinere jus consentiendi canonibus, eosque auctoritate sua firmandi. Explicatio enim hæc, quæ statim occurrit, cum sit apertissima, colligitur præterea ex verbis ultimi canonis; in quo poenitentia decernitur adversus eos qui canones illos violarent ab Episcopis cum consensu Principis & optimatum decretos. Quo loco injecta est mentio consensus Principis & Consilij ejus. Quantum autem ad confirmationem, deprehenditur quidem illa in singulis canonibus, sed Princeps solus eam decernit cum consilio ceterorum. Quibus addo, ultimum illum canonem tribuere Principi, Episcopis, & Comitibus, id est, Parlamento Francia, auctoritatem puniendi violatores horum canonum Sueffionensium. in quo extat exemplar appellationum tanquam ab abusu, quæ nunc apud nos usu quotidiano recipiuntur. qua de re dixi alibi. *Si quis contra hoc decretum, inquit Synodus, quod XXI. Episcopi cum aliis Sacerdotibus vel servis Dei, unâ cum consensu Principis Pippini, vel optimatum Francorum consilio, constituerunt, transgredi vel legem irrumperere voluerit vel despexerit, judicandus sit ab ipso Principe vel Episcopis vel Comitibus, & componat, secundum quod in lege scriptum est, unusquisque juxta ordinem suum.* Vox illa *Vel* apud mediæ ætatis scriptores æquivaleret conjunctioni *Et*. Itaque quum legis in hoc canone, *vel Episcopis vel Comitibus*, intelligendum est, *& Episcopis & Comitibus*. Item *Sacerdotibus, vel servis Dei*; id est, *& servis Dei*, hoc est, Abbatibus.

I V. At Zacharias Pontifex, cum Acta horum Conciliorum ad se à Bonifacio missa recepisset, non damnavit temeritatis auctoritatem à Carlomanno & Pippino usurpatam in his synodis. Contrâ, cuncta quæ in eis statuta fuerant approbavit. Rectè autem aucto-

ritatem suam distinguit ab auctoritate Principum. Quippe suam vocat *commonitionem*; Principum verò, *mediationem*. Legato autem suo potestatem tribuit monendi synodum de vitiis quæ in Ecclesia erant. Episcopos autem, Duces, & Comites admonet ut Legati consilia sequantur, ejusque commonitionibus obediant, remediùmque unâ cum Principibus adhibere satagant malis quæ in clero erant. Heic autem consideranda est mira potestatem concordia, cum unusquisque juxta gradum suum laboraret pro reformatione Ecclesiæ: *Referente nobis, inquit Zacharias, reverendissimo atque sanctissimo fratre nostro Bonifacio Archiepiscopo quodam synodus aggregata esset in provincia vestra juxta nostram commonitionem, mediantibus filiis nostris Pippino & Carlomanno Principibus vestris, peragente etiam vicem nostram Metropolitanano Bonifacio, Dominus illuminasset corda vestra cum Principibus vestris in prædicationem ejus, ut omnibus commonitionibus ejus obediretis, & falsos & schismaticos & homicidas & fornicarios à vobis expelleretis Sacerdotes, omnipotentem Deo gratias egimus &c.* Epistola porò illa inscripta est univervo clero Ducibusque & Comitibus Francia, qui suffragia sua contulerant in conditione horum canonum.

V. Præclara hæc initia pro restituenda disciplina canonica Pippini auctoritate firmata sunt postquam unctus est in Regem, tametsi continua bella quæ gessit cum Hunaldo & Waifario Ducibus Aquitaniæ multum incommodaverint pio ac generoso consilio Pippini pro reformatione Ecclesiæ suscepto. Hinc illæ querelæ Pippini in Concilio generali Vernensi, in quo *universos penè Galliarum Episcopos* congregavit anno septingentesimo quinquagesimo quinto, nonnullosque in eo canones condidit, revocavit interim valituros donec revocata pace licitum ei foret cuncta restituere secundum antiquos canones. Unicuique civitati dari jubetur Episcopus. Tum quibusdam delegatur ministerium Metropolitanorum, donec plenius statui possit. Canon quartus præcipit ut unoquoque anno duæ synodi celebrentur; prima, mense primo, Kalendis Martiis, *ubicunque Dominus Rex jusserit, in ejus presentia*; secunda verò, Kalendis Octobris, in urbe Sueffionensi, vel ubi ab Episcopis statutum fuerit in præcedenti Concilio. Heic autem observandum est primam synodum eam esse quæ *synodus regia* dicebatur, aliam verò, *synodum ecclesiasticam*. Prima ergo illa synodus non solum ex Episcopis constabat, sed etiam ex optimatibus & Comitibus regni; in quâ omnium suffragiis

condebantur statuta ad disponendam politiam ecclesiasticam & civilem, quæ postea confirmabantur à Rege. Quod probari potest ex inscriptione Concilij Compendiensis habiti anno DCCLVII. quod apud Compendium palatium publicum in generali populi conventu celebratum est. Cui consentanea sunt verba Eginhardi in annalibus: ubi tunc populi sui generalem conventum habuit.

VI. In hoc Concilio Compendiensi mutatum est tempus hujus conventus, qui Kalendis Martiis habendus erat juxta canonem Synodi Vernensis. Nam Pippinus eum Kalendis Maij præcepit haberi, ut docet Fredegarius: Pippinus Anselianis placitum suum campo Madio, quod ipse primus pro campo Martio pro utilitate Francorum instituit, tenens, multis muneribus à Francis & proceribus ditatus est. Conventus hoc loco vocatur Campus; eò quòd in campo ageretur, ut docet Eginhardus. Vnde apud Gregorium Turo-nensem libro II. cap. XXVII. & in antiquis Chronicis vocatur *Campus Martius*. Campus ille Martius in Maium mutatus est à Pippino in hoc Concilio Compendiensi. Quod probatur auctoritate annalium Francicorum ab Andrea Duchesno editorum, in quibus habetur conventum qui mensè Martio agi consueverat, haberi deinceps jussum esse mensè Maio, idque ita institutum eo tempore quo Tassilo Dux Bajoariæ ad Regem Pippinum accessit, ejusque se vassallum professus est. Anno DCCLV. inquit annales Francici, venit Thassilo ad Martis campo. Et mutaverunt Martis campum in mensè Maio. At subjectio Thassilonis facta est in conventu Compendiensi, qui in annum septingentesimum quinquagesimum quintum incidit, ut testatur Eginhardus in annalibus. Quare emendandus est error qui irrepit in annales Francicos paulò antè laudatos, in quibus scriptum est Tassilonem accessisse ad Pippinum anno DCCLV. legendumque anno DCCLVII.

VII. Angli veteres exemplum Francorum secuti, conventus suos, quos Parlamenta vocant, mensè Maio agi jusserunt, ut patet ex legibus sancti Edvardi. Conventus autem hic Francicus diversè vocatur in veteris annalibus, Placitum videlicet, Concilium, Conventus, Synodus, & Colloquium. In eo, ut dixi, tractabantur causæ ecclesiasticæ & civiles, ut colligere possumus ex canonibus Concilij Compendiensis, & ex questionibus propositis in Concilio Gentiliacensi anno septingentesimo sexagesimo septimo. Nam cum Legati Pippini & Summi Pontificis ex urbe Constantinopolitana rediissent unà cum Legatis Græcorum, Rex

congregavit Episcopos & optimates regni in villa Gentiliacensi, in agro Parisiensi; ubi quæstiones de processione Spiritus sancti & de cultu imaginum examinatae sunt, ut Eginhardus testatur in annalibus: Rex Pippinus, conventu in Gentiliaco villa congregato, synodum de ipsa quæstione habuit. Ex epistola verò Pauli Papæ ad Pippinum discimus eam synodum constituisse ex aggregatis Sacerdotibus atque optimatibus.

VIII. Secundus verò conventus, à Synodo Vernensi imperatus, constare debebat ex Metropolitanis, Episcopis, Abbatibus, & Presbyteris. Sed novos canones condere non debebat, eamque tantum curam suscipiebat, ut veterum observationi invigilaret, & hominum vitia corrigeret. Ita docet canon quintus Concilij Vernensis; in quo statutum est ut illi qui monasteriis præsent, si peccaverint, definitivo decreto corrigantur à Concilio, postquam Episcopi & Metropolitanis irrita opera fuisset. Quòd si conventus hujuscemodi canones aliquos edebant, ij non antè vim legis obtinebant quàm in regio Consilio examinati fuissent & Regis edicto confirmati.

CAPVT XXV.

Synopsis.

I. Sub Karolo magno politia ecclesiastica restau-rata est. Duplex item conventus unoquoque anno celebrabatur ejus ævo. Liber Adalardi De ordine Palatij.

II. In his conventibus condebantur statuta de rebus ecclesiasticis & civilibus. Karolus magnus conventus proponebat capitula de quibus deliberari volebat.

III. Acceptis capitulis, optimates examinabant causas. Principis auctoritas quoad constituta in his conventibus.

IV. Episcopi & Abbates interdum in his conventibus deliberabant seorsim à laicis, interdum conjunctim, pro genere causa qua tractabatur. Probat-ur ex Hincmaro.

V. Eginhardi locus ex Annalibus explicatus. Item Capitulare anni 779.

VI. Karolus magnus precepit quinque Concilia in diversis locis celebrari. Quæ fuerint in eis Episco-porum partes, quæ Abbatum, ac Comitum. Cano-nes suos à Principe emendari aut confirmari postu-lant Concilia isthac. Eos Karolus presente se exami-nari jussit in conventu Aquisgranensi; ubi eos con-firmavit.

VII. Synodus Francofordiensis congregata est jussu Karoli magni, qui presuit Synodo. Explicatur presidentia illa. Concilia Gallicana habebantur per illas tempestates in aula palatij.

VIII. In Concilio Francofordiensi explosa ha-eresis Felicis Episcopi Vrgellenfis. Tum synodus Ni-cæana secunda repudiatur. Quæstiones illa sola Epif-

Kk iij

Eginh. ad an. 767.
Pippin. conven-
tum ante Fran-
cisio campo egit.

Ap. Duchesni
T. 1. pag. 7.

Cicero. S. Annalif.
Cicero habuit
vulgatum vel sy-
nodum in Fran-
cia civitate.